

Kontaktné osoby: MUDr. Eva Karpátová, Bratislava, eva.karpatova@gmail.com, 0905 833 263
PhDr. Judita Čechová, Prešov, juditace@gmail.com, 0905 195 100
MUDr. Peter Bandura, Prešov, mudr.peter.bandura@gmail.com

Vec: pripomienka k zverejnenému návrhu výzvy

Radi by sme reagovali na zverejnený materiál návrhu výzvy pre výberové konanie "5G pre Európu - akčný plán". Podľa nášho názoru, popri troch uvedených cieľoch by mal byť neodmysliteľnou súčasťou i cieľ dlhodobej ochrany obyvateľstva a živých organizmov voči exponenciálne sa zvyšujúcej expozícii rádiových frekvenciám v životnom prostredí.

Pokiaľ vychádzame zo súčasného stavu, môžeme zhrnúť, že: Základňové stanice mobilných operátorov (BTS) sú dominantné rádiokomunikačné stavby a zariadenia vysokého výkonu, budované v masívnom rozsahu najmä (paradoxne) v mestských aglomeráciách, obvykle v lokalitách s vysokou koncentráciou obyvateľov, kde už je prítomná minimálne jedna vysokorýchlostná kvalitná metalická alebo optická dátová sieť, pričom vidiecke oblasti majú len veľmi malé alebo takmer žiadne možnosti kvalitného pripojenia na internet. Neustále sa zvyšuje počet nových zdrojov elektromagnetických polí, ktoré sú umiestňované v mestách a obciach na budovách rôzneho druhu bez obmedzenia, vrátane bezprostrednej vzdialenosti od obytných budov, škôl a zdravotníckych zariadení. Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry bez vzájomného zdieľania technických údajov a prenosových prostriedkov má veľké slabiny. Nové telekomunikačné technológie pracujú s pomerne vysokými intenzitami elektromagnetických polí s impulznou moduláciou s rušivými a nebezpečnými vlastnosťami pre živé organizmy a ich nervový systém. Dnešné kontrolné merania expozície sú zväčša nepresné, neperiodické, bez dôsledného dodržiavania metodiky príslušných medzinárodných technických noriem (napr. STN EN 50413, STN EN 50492 a i.). Merania sa nerealizujú pri plnom výkone zariadení a v najkritickejších miestach, bez spektrálnej analýzy podľa slovenských technických noriem. Pri povoľovaní telekomunikačných stavieb, ich modernizácii a rekonfigurácii sa nedodržiava a účelovo obchádza vyjadrenie občanov, správcov budov, vlastníkov pozemkov a nehnuteľností v ich blízkosti. Dotknuté strany sa musia domáhať svojich zákonných práv podľa stavebného zákona a správneho poriadku zdĺhavým spôsobom, často aj súdnou cestou.

Natíska sa dnes i ďalšia otázka, a to, či je bez ďalšieho vedeckého hodnotného výskumu, ktorý by preukázal jednoznačnosť nepriaznivého/neškodného vplyvu na živé organizmy, nutné implementovať technologicky nové typy sietí, kým ešte nemáme v rukách výskum, ktorý by jednoznačne zakategorizoval, že dnes existujúce typy modulácií, intenzít a frekvenčných spektier, použité pre technológie sietí nižšej generácie, boli jednoznačne bezpečné pre nekontrolovanú expozíciu obyvateľstva. Kategorizácia rádiových frekvencií z roku 2011 v monografii IARC pod záštitou WHO ako triedy 2B zatiaľ jednoznačne vylučuje, že by mohlo ísť neškodný fenomén. Túto kategorizáciu dnes, po 9 rokoch potvrdzujú, alebo dokonca sprísňujú ďalšie vedecké materiály. Očakáva sa, že kategorizácia bude sprísnená najneskôr v priebehu rokov 2020-2024.

Na jednej strane je tu akýsi pomyselný cieľ EU "5G pre Európu", ktorý je na druhej strane v protíváhe s názorom EK pre životné prostredie a verejné zdravie, ktorá ešte v roku 2008 prijala Uznesenie (2008/2211(INI)) o otázkach zdravia v súvislosti s účinkami elektromagnetických polí a ktorý je stále v platnosti, v ktorom požaduje, aby jednotlivé skupiny a príslušné orgány na regionálnej úrovni mali vplyv na také faktory, ako je napr. vzdialenosť základňových staníc mobilných operátorov, výška a výkon vysielateľov a technológia vo vzťahu k obytným zónam a tak mohli zabezpečiť lepšiu ochranu obyvateľstva v blízkosti týchto zariadení a optimalizovať umiestňovanie vysielateľov, ako aj zabrániť zlému umiestňovaniu týchto zariadení. Komisia a členské štáty boli vyzvané vytvoriť vhodné príručky a smernice. Nemáme doposiaľ vedomosť, že by slovenské kompetentné orgány niečo podobné verejne publikovali.

V Uznesení č. 1815 PARLAMENTNÉHO ZHROMAŽDENIA RADY EURÓPY z 27. mája 2011 „O potenciálnych rizikách elektromagnetických polí a ich vplyvoch na životné prostredie“ sa jednoznačne uvádza potreba uplatňovania

princípu prevencie podľa medzinárodného princípu bezpečnostných štandardov ALARA ("as low as reasonably achievable").

Naše pripomienku opierame tiež o vedecký výskum a publikovanú štúdiu Európskej akadémie pre environmentálnu medicínu (EUROPAEM). Úlohou tejto inštitúcie je poskytovanie najnovších vedeckých poznatkov a empirických dôkazov, pokiaľ ide o vplyv environmentálnych faktorov na ľudské zdravie a predpokladanie konkrétnych odporúčaní pre prevenciu, diagnostiku a terapiu, ako aj opatrení na zlepšenie dostupnosti a zdravotných výsledkov a to tak pre odbornú lekársku verejnosť a pacientov, ako aj pre osoby s funkčným poškodením. Jej názor má, z lekárskeho hľadiska, váhu aj pri politickej diskusii o zdravom životnom prostredí.